

Kari Mannola:

ITSENÄISYYSPÄIVÄNÄ 2012

Hyvät Kompatriotit,

Seuran johto on uskonut minulle – varmaan juhlavampien puhujien puutteessa – tehtävän muutamin sanoin kosketella päivän teemaa. Arvostan saamaani luottamusta ja koetan seuraavassa tuoda esille jokamiehen näkökulmasta kommentteja ja ajatuksia unohtamatta myöskään linkkejä maittemme – siis Suomen ja Ranskan - välisiin suhteisiin.

Menkäämme itsenäisyyden alkuun. Heti kun syntymässä oleva Neuvostovaltio oli – tosin ehkä taka-ajatuksin – tunnustanut itsenäisen Suomen, kiiruhti tammikuussa 1918 kolme valtiota ensimmäisinä antamaan oman tunnustuksensa, nimittäin Ranska vanavedessään Ruotsi ja Saksa.

Kun I maailmansodan lopputulos oli halvaannuttanut Saksan aseman, nuoren Suomen olikin syytä arvostaa erityisesti Ranskan taholta saamaansa suopeutta. Niinpä ensimmäinen kauppasopimus solmittiin juuri Ranskan kanssa 1921 ja Ranskalais-suomalainen Kauppakamari perustettiin heti seuraavana vuonna lajissaan ensimmäisenä. Todettakoon että myös ranskankielen asema Suomessa tuolloin oli paljon vahvempi kuin nykyään; olihan se ollut Pietarin hovin toinen kieli ja esimerkiksi Mannerheim puhui sitä sujuvammin kuin suomea.

Silloiseen ratsuväen kenraaliin liittyy eräs kulinaarinen episodi jonka minulle kertoi 60-luvulla Finncellin Ranskan agentti arvostettu liikemies Robert Bonnet, kauppakamarimme ranskalainen puheenjohtajakin, kutsuttuaan tuoreen kaupallisen sihteerin tutustumislounaalle Fouquet's-ravintolaan, liike-elämän suosimaan paikkaan, johon sitten neljä vuosikymmentä myöhemmin Sarkozy median suosiollisella avustuksella kompastui tultuaan valituksi presidentiksi, muttei sitten uudestaan.

Bonnet'n tarina oli että hänen isäänsä pyydettiin 20-luvulla erästä Mannerheimin tärkeää illallista varten toimittamaan iso brie-juusto. M. Bonnet Père täyttikin pyynnön ranskalaisella antaumuksella lähettämällä varmuuden vuoksi kolme juustoa kypsyysskaalan eri kohdilta niin että laivamatkankin jälkeen ainakin yksi olisi à point nautittavaksi. Hän sai sitten Mannerheimilta kauniin kiitoskirjeen, jossa todettiin juuston maistuneen erinomaiselta, mutta häntä jäi kaivelemaan se, ettei siinä spesifioitu, mikä niistä oli saanut kunnian olla pöydässä.

Toinen tärkeä yhteistyöalue olikin sotilassektori. Suomi sai jo heti 1920-luvulta lähettää upseereja Ranskan sotakorkeakouluun – ensimmäisten joukossa sittemmin kenraalit Martola ja Airo. Kaikkiaan heitä taisi olla kolmetoista sotien välisenä aikana.

Toisen maailmansodan jälkeen tämä yhteistyö lähti uudelleen käyntiin 1952, jolloin silloiset majuri Sutela ja kapteeni Kanninen olivat tutustumismatkalla valmistelemassa asiaa. Oma kenraalimme toimikin sitten virassa Ranskassa kahteenkin otteeseen, ensin kapteenina Mannerheim-säätiön stipendillä sotilasasiamiehen apulaisen tehtävissä 50-luvulla ja seuraavalla vuosikymmenellä everstiluutnanttina sotilasasiamiehenä.

Tämä yhteistyö uhkasi kuitenkin katketa 60-luvulla ilmeisesti "suomettumiseen" (jo ennen termin lanseerausta), jolloin nuori kapteeni, sittemmin kenraalimajuri Sami Sihvo oli valittu lähetettäväksi Ranskan sotakorkeakoulun kursille, mutta jo Pariisiin päästyään sai kuulla, että jollain hallintotasolla oli päätetty sulkea suomalaiset pois Ranskan sotakouluista! Suurlähettilääksi oli juuri silloin tullut arvostettu R.R. Seppälä, jonka alaisuudessa itekin palvelin Pariisissa vähän myöhemmin. Hän oli valmistautumassa valtuuskirjeen jättämiseen kenraali de Gaullelle ja saatuaan kuulla Sihvon tilanteesta lupasi ottaa asian esille Kenraalin kanssa. Tämä oli kuunnellut suopeasti ja käskenyt adjutanttinsa hoitaa asia. Sen jälkeen yhteistyö on tietävästi sujunut kitkatta.

de Gaulle, joka ei koskaan käynyt Suomessa, tunsu silti varsin hyvin Suomen aseman ja historiaa. Hänellä oli myös kyky lausua näennäisiä banaalisuuksia, jotka kuitenkin hänen suussa saivat merkityksellisiä painotteita, asia joka ei muilta olisi onnistunut. Niinpä hän tervehti erästä valtuuskirjettä jättämään tullutta Suomen suurlähettilästä sanoilla "Monsieur l'Ambassadeur, vous

venez donc du pays des Hommes". Nyanssi oli siis ymmärrettävissä merkityksessä "tosi miesten maasta", hieno viittaus urheuteen sotien koettelemuksessa – eikä suinkaan naisten vähättelynä meidän naisasialiikkeen luvatussa maassamme!

Kun sitten Kekkonen syksyllä 62 juuri Moskovasta palattuaan lähti valtiovierailulle Ranskaan, sai Kari Suomalainen inspiraation Heinrich Heinen runosta "Kaksi krenatööriä" (Die beiden Grenadiere). Piirroksessa on kaksi Kekkoshahmoa, toisen leipälaukussa teksti "suhteet itään", toisella "suhteet länteen". Teksti kuuluu: "Päin Ranskaa kaks' Urhoa samoaa, oli kumpikin Venäjän vanki."

Myös itse vierailun aikana de Gaulle yllätti kuulijat kun hän illallispuheessaan tulkitsi historiaa persoonallisella näkemyksellään toteamalla, että Suomi 1917 sai **takaisin** itsenäisyytensä (jonka se siis oli menettänyt jo Ruotsinkin, ei vain Venäjän vallan ajaksi). Vierailun kunniaksi ristittiin muuten suurlähetystömme uusi sijaintipaikka quai d'Orsayn ja rue Fabertin kulmassa 'Place de Finlande'ksi (vaikkei siinä varsinaista aukiota olekaan, mutta kyllä suurlähetystömme edelleenkin).

Tähän kavalkadiin on paikallaan vielä lisätä hatunnosto maanmiehellemme Ari Vataselle, joka ranskalaisten autojen rallimaailmanmestarina on saavuttanut uskomattoman populariteetin maassa, niin että se presidentti Chiracin suosiollisella tuella johti hänet Ranskan edustajana europarlamenttiin, sittemmin myös Suomen edustajaksi. Tällä hän tekikin eurohistoriaa: tietääkseni on vain kaksi mep'iä jotka ovat edustaneet useampaa kuin yhtä maata.

Suomen historian kulku sisältää huumia käänteitä joissa lopputulos usein on ollut varsin pienestä kiinni ja nimenomaan riippuvainen muista kuin omista tekemisistämme. Ranskankielessä ja englannissakin esiintyy kreikankielestä otettu termi "uchronie", mutta uskallan väittää että tässä valistuneessa seurassakaan tuskin moni tätä tuntee; itse törmäsin siihen vasta lukiessani Giscard d'Estaingin kuvitelmakirjaa "La victoire de la Grande Armée" joka kertoo mitä olisi voinut tapahtua, jos Napoleon olisi ymmärtänyt lähteä Moskovasta ennen talvea, jolloin Suuri Armeija olisi tullut taistelukunnossa takaisin. Tästä ymmärrämme että "ukronia" tarkoittaa siis suomen kielen käyttötermein "vaihtoehtohistoriaa" tai "takaperoista science-fictionia". Näitä toki kirjallisuudessa on meilläkin monta.

"Vähältä piti-käänteistä" otan tässä vain yhden, mutta aika räjähtävän esimerkin. Jos heinäkuussa 1944 Valtakunnankansleria vastaan – en uskalla lausua nimeltä koska se täällä saattaisi särähtää jonkun asiaan vihkiytymättömän korvissa – tehty attentat olisi onnistunut, vaikka varmaan meilläkään tuskin kovin moni olisi sitä sinänsä pannut pahakseen, olisi sillä ollut järäyttävä seuraus Suomelle. Saksan uusi johto olisi tietenkin tärkeimpänä tehtävänä pyrkinyt heti sopimaan liittoutuneiden kanssa erillisrauhasta niin kauan kun sen asevoimat vielä olivat tarpeeksi vahvat jotta niillä olisi neuvotteluarvoa. Näissä neuvotteluissa ei sen liittolaisten tai muiden samaa itävihollista vastaan taistelevien maiden kohtalolla olisi ollut mitään painoarvoa. Siten koko Puna-armeijan kuoro olisi voinut esteettä siirtyä konsertoimaan Kannakselle Stalinin urkujen säestämänä. Voimme vain kuvitella, mitä maastamme olisi sen jälkeen ollut jäljellä.

Ruotsalainen diplomaatti, historioitsija ja kirjailija Krister Wahlbeck on tutkinut Suomi-kysymystä Ruotsin politiikassa kahdensadan vuoden ajalta 1809-2009 kirjassaan "Jättens andedräkt – olisiko tuo suomennettu "Jättiläisen henkäykseksi?". Kirjansa lopussa hän siteeraa Väinö Linnaa jonka mukaan suuri Neuvostoliitto tuli maaliin voittajana, mutta pieni Suomi hyvänä kakkosena. Hän esittää 1990-luvun perspektiivistä katsoen uuden tulkinnan: Tämä Mannerheimin, Tannerin ja Kyösti Kallion Suomi lopulta tuli ykköseksi neuvostokommunismiin luhistuttua omaan mahdottomuuteensa – seikka jonka muuten de Gaulle jo 1960-luvulla profetoiti tapahtuvaksi vaikka harvat silloin siihen uskoivat.

Itsenäisyyttä ei silti pidä sekoittaa isolaatioon. Meidän päiviemme Euroopassa tarvittaisiin poikkeuksellisia vahvuuksia jotta voisi edes selvittää miten kunnialla ilman organisoitua yhteistyötä muiden kanssa. Vain suuremman yhteisön aktiivisena jäsenenä voimme saavuttaa omaksi ja yhteisön parhaaksi sen mihin oma työmme parhaimmillaan yltää. Yksin olisimme periferiassamme – vain yksin.

Olkaamme iloisia siitä että voimme nostaa maljamme 95-vuotiaalle itsenäiselle, eurooppalaiselle Suomelle! Je lève mon verre à la Finlande indépendante et européenne ainsi qu'aux relations franco-finlandaises, historiques et contemporaines!